

Arbetsmarknadsdepartementet
103 33 Stockholm

Ett nationellt centrum för kunskap om och utvärdering av arbetsmiljö. SOU 2017:28

Inledning

Inledningsvis vill Saco påtala att ett kunskapscentrum för arbetsmiljö är något som arbetsmarknadens parter har efterfrågat i många år. Vi har saknat en samlande, samordnande funktion för arbetsmiljökunskap och nu har äntligen frågan utretts konkret. Saco anser att det är ett bra utredningsarbete som genomförts och många av de parametrar parterna har lyft under åren finns med i förslagen.

Saco ställer sig positiv till de vägledande principer utredningen utgått från. Ett centrum med ett brett perspektiv på arbetsmiljö, långsiktigt hållbart, nationellt ansvar, självständighet, oberoende, god kvalitet och trovärdighet. Saco anser att det är högst väsentligt att arbetsmiljöfrågorna får en större tyngd i många olika sammanhang och att det därför är av största vikt att den nya organisationen från början får bästa möjliga förutsättningar för att lyckas i sitt uppdrag.

Verksamhet

Utredningen har utgått från att arbetsmiljöcentrum ska vara *en* organisation med både ett kunskapsspridande och ett analyserande och utvärderande uppdrag. Utredningen bedömer att det finns fördelar med att samordna funktionerna och samla kompetens för att skapa ett nationellt kunskapscentrum för arbetsmiljö. Saco instämmer i detta. Samtidigt är det viktigt att uppmärksamma att ett sammanhållet uppdrag med två inriktningar också ställer stora krav på både bred och djup kompetens.

Utredningen föreslår att centrals verksamhet ska bygga på funktionerna kunskapsspridning, utvärdering och analys, kommunikation och nyttiggörande. Verksamheten som föreslås är bred och omfattar bland annat att:

- Utvärdera och analysera, arbeta med statistik
- Sammanställa och sprida forskningsbaserad kunskap
- Bibliotekstjänst
- Kartlägga arbetsmiljön, löpande bevakningsuppdrag
- Kommunicera forskningsbaserad kunskap och analys
- Främja att kunskap kommer till användning
- Internationell kontaktpunkt

Saco delar i det stora hela utredningens förslag till verksamhet och funktioner. Uppdraget för centrat som det beskrivs är dock omfattande och en farhåga är om allt kommer rymmas eller om det finns en risk att någon av dessa olika delar tar överhanden. Saco menar att samtidigt som de olika delarna samverkar, är det viktigt att bibehålla balansen. Det är viktigt att detta blir ett centra med ett tydligt nyttoperspektiv för våra förbund, deras förtroendevalda och medlemmar. Förväntningarna på vad centrat ska åstadkomma är höga.

I utredningens direktiv framkommer att särskild tyngdpunkt i verksamheten ska läggas på arbetsmiljön på kvinnodominerade arbetsplatser och i kvinnodominerade branscher där kunskapsläget särskilt behöver förstärkas. Bland annat de ökade sjukskrivningstalen i dessa branscher motiverar detta fokus.

Saco vill dock påpeka att situationen kan förändras över tid och att det är viktigt att fokus kan byta riktning. Saco menar att det är viktigt att skaffa sig mer kunskap om kvinnors och mäns olika förutsättningar och villkor i arbetslivet och vilka konsekvenser de får. Och att analysera olika grupper, arbetsplatsers och branschers problem och behov i arbetsmiljöarbetet.

Placering/organisation

Utredningen har gjort en genomgång av möjligheten att förlägga centrat på annan myndighet eller lärosäte. Man har landat i att föreslå att centrat förläggs antingen vid Stockholms universitet som en särskild inrättning eller som en egen ny myndighet.

Generellt har Saco intagit en restriktiv syn på inrättandet av nya myndigheter. I detta fall ställer sig Saco dock mer positiv till alternativet med en ny myndighet än att centrat förläggs vid Stockholms universitet.

Saco delar utredningens uppfattning att arbetsmiljöcentrumets verksamhet måste ha förutsättningar att verka självständigt, oberoende och långsiktigt. En självständig roll är speciellt viktig med tanke på utvärderingsuppdraget. Förutsättningarna att agera självständigt, särskilt gentemot andra myndigheter, är bättre om verksamheten bedrivs i en ny myndighet.

Saco anser även att en ny myndighet ger en betydligt tydligare, mer direkt styrning än om centrat inrättas som en särskild inrättning under ett lärosäte. I det andra fallet sker styrningen genom lärosätets ledning alternativt måste ett flertal nya förutsättningar tillskapas.

Utöver detta menar utredningen också att förslaget om en ny myndighet lever bättre upp till direktiven avseende att verksamheten ska bedrivas långsiktigt och i linje med nationellt intresse. Centrat ska vara nationellt och det finns en risk att en förläggning till ett enskilt utvalt lärosäte påverkar detta uppdrag. Saco delar denna uppfattning.

Geografisk placering

Saco har inte tagit ställning till var ett centra geografiskt bäst ska placeras. Saco vill dock betona att tungt vägande skäl för var myndigheten placeras, bör vara möjligheter till mycket god kompetensförsörjning. Med hänsyn till att arbetsmiljöområdet sträcker sig över flera vetenskapliga discipliner är det av stor vikt att myndigheten förläggs där sådan forskning av hög kvalitet bedrivs. Centrumet behöver förläggas så att det kan attrahera personer med specialkompetens och så att en långsiktig kompetensförsörjning kan säkras. En placering med bra reseförbindelser med övriga landet och internationellt är också väsentligt.

Dialog med arbetsmarknadens parter m.fl

Saco välkomnar utredningens förslag om en referensgrupp där arbetsmarknadens parter ingår kopplat till centrat. Vi vill understryka betydelsen av dialog med och inflytande från arbetsmarknadens parter. Vi ser att vi naturligtvis kan bidra till funktionerna nyttiggörande och kunskapsspridning men också mer övergripande med vår kunskap om arbetsmiljön och arbetsplatserna.

Då den nya myndigheten inte ska bedriva egen forskning bör den föra en kontinuerlig dialog med forskare för att belysa områden där det finns kunskapsluckor, så att en helhetsbild kommer till stånd. Sannolikt kan detta ske via det förslagna vetenskapliga rådet.

Finansiering

Enligt direktiven ska utredningens förslag om finansiering av arbetsmiljöcentrum ske inom befintlig budgetram inom området, genom en omfördelning av medel. Det innebär att vissa medel som idag är budgeterade för andra myndigheters verksamheter ska omfördelas till arbetsmiljöcentrum. Saco saknar en fördjupad analys av konsekvenserna för berörda myndigheters verksamhet vid föreslagna omfördelning av medel. Framförallt bör uppmärksammas att hälften av de anslag regeringen avsatt till Forte för en 10-årig satsning på arbetslivsforskning kommer enligt förslaget gå till det nationella centrumet. Även om Saco tycker att det är högt prioriterat med ett nationellt centrum, är det olyckligt att medel till ny arbetslivsforskning får stryka på foten. Då svensk arbetsmiljöforskning halkat efter i internationell jämförelse vore det önskvärt att bibehålla mer pengar till arbetslivsforskning.

Tilläggsdirektiv – Riktlinjer företagshälsovård

Genom ett tilläggsdirektiv fick utredningen i uppdrag att föreslå var ansvaret och utvecklingen av nya riktlinjer som stödjer evidensbaserad praktik för företagshälsovården ska placeras. Förslaget är att arbetsmiljöcentrum ska ha det ansvaret.

Dock menar Saco att det är oklart hur man tänkt sig de framtida riktlinjerna då man beskriver en bred spridning inte bara till

företagshälsovård utan arbetsgivare, vårdcentraler, hälsokonsulter, försäkringsbolag m. fl och dessutom ger utredningen företagshälsovård en vidgad definition. Vilken målgruppen är för dessa framtida riktlinjer och hur de ska förhålla sig till andra riktlinjer ex. nationella behöver förtydligas.

Saco bilägger yttranden från Sveriges Ingenjörer, Sveriges läkarförbund och Sveriges universitetslärare och forskare

Med vänlig hälsning

Sveriges akademikers centralorganisation

Lena Granquist

Karin Fristedt